

ISBN: 978-605-7949-05-9

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

Ketebe Yayınları: 86

Modern Klasikler Dizisi - 2

Editör

Arda Arel

Kapak

Harun Tan

Düzeltili

Cihan Aldık

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Ekim 2018
İstanbul

ketebe.com

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 34989

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212.612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

İhlas Gazetecilik A.Ş.

Matbaa Sertifika No: 12227

Merkez Mah. 29 Ekim Cad.

İhlas Plaza No: 11 A/41

Yenibosna Bahçelievler / İstanbul

Tel: 212.454 37 11

Kuyu ve Sarkaç

Seçme Öyküler - 1

EDGAR ALLAN POE

ÇEVİRİ

SELMA AKSOY TÜRKÖZ

KETEBE

Edgar Allan Poe

Edgar Allan Poe 1809'da Boston, Massachusetts'te doğdu. Çocukluğu ve hayatı bir dizi trajedi içinde geçti. Romantik akımın içinde yer alan yazar, aynı zamanda bu akımın alt bir dalı olan Karanlık Romantizm'in öncüleri arasındadır. Şiir ve kısa öykü dalında ürünler verdi, editörlük ve edebiyat eleştirmenliği yaptı.

Poe, edebî kariyerine şair olarak başladı, şiirlerini 1827 yılında *Tamerlane and Other Poems* adlı kitapta topladı. Epik tarzda yazdığı şiiri "Kuzgun", 1845'te Baltimor'dayken yayınlandı. Daha sonra düz yazıya yöneldi. Kısa öykü alanında verdiği eşine az rastlanır türden örneklerle edebiyat dünyasında öne çıkmayı başarmıştır. Başlangıçta gotik edebiyatın hicvini yaptığı söylenirse de sonradan bu türün ana damarlarından biri haline gelmiştir.

Gotik tarz, edebiyat dışındaki diğer sanat dallarına da ilham kaynağı olmuş, polisiye, bilimkurgu, fantastik gibi edebi türlerin gelişmesinde ve yeniden biçimlenmesinde çok önemli bir basamak oluşturmuştur. Edgar Allan Poe'nun korku türünün ilk örneklerini verdiğini söyleyemeyiz fakat onun edebî tarzı gotik edebiyatın bugün geldiği yer açısından büyük önem taşımaktadır. Poe, 7 Ekim 1849 tarihinde öldüğünde arkasında onun dünya edebiyatının en kıymetli yazarlarından biri olarak kabul edilmesini sağlayacak pek çok eser bıraktı.

Selma Aksoy Türköz

Tokat, Zile'de doğdu. Yüksek öğrenimini Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F Kamu Yönetimi Bölümü'nde tamamladı. Tunus Üniversitesi'nde Karşılaştırmalı Kamu Yönetimi alanında master yaptı. İkinci üniversite olarak ilahiyat fakültesinde eğitim aldı. Üçüncü lisans eğitimini İnönü Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde bitirdi.

Öyküleri ve çevirileri *İtibar*, *Post Öykü*, *Hece*, *Hece Öykü*, *Muhayyel*, *Dergâh*, *Temmuz*, *Tahrir* ve *Karabatak* dergilerinde yayınlandı. İz Yayınları'ndan 2018 yılında çıkan *Ölme İçin İyi Bir Gün Değil* adlı bir de öykü kitabı bulunan yazar, halen İnönü Üniversitesi Arap Dili ve Belagati Bölümü'nde lisans üstü eğitimine devam etmektedir.

İçindekiler

Kuyu ve Sarkaç	7
Müzevir Yürek	25
Randevu	31
M. Valdemar Vakasındaki Gerçekler	45
Metzengerstein	55
Sfenks	65
Kalabalıkların Adamı	71
Eleonora	81
Oval Portre	89
Kızıl Ölüm Maskesi	93
Kara Kedi	99
Aksak Kurbağa	109
Berenice	119

Çevirmenin notu

Edgar Allen Poe Bütün Öyküleri adlı orijinal kitabını referans olarak çevirdiğimiz öykülerinde belki de farklı yorumladığı gotik tarzın karakteristiği olarak Poe, bir çeşit kripto diyebileceğimiz teknik uygulayarak şekilsel çalışmalar yapmıştır. Genelde öykülerin başında epigraf niteliğinde ve şiirlerde görebileceğimiz bu çalışmalar farklı şekilde söz dizimi ve dizaynıyla adeta şifreli mesajlar sunmaktadır okuyucuya. Çeviri yapılırken eserin orijinalitesine sadık kalınmış ve yazarın tercihi aynen korunmuştur. Bu, onun kendine has gotik edebi tarzının bir parçası ve kimilerince edebi deha olarak değerlendirilen farklı algı durumunun bir sonucu olarak görülebilir. Yazarın, “Çocukluğumdan beri diğer insanlar gibi olmadım. Diğerlerinin gördükleri gibi değildi gördüklerim.” şeklindeki ifadesi kastettiğimiz durum hakkında az çok ipucu vermektedir okura.

Kuyu ve Sarkaç

*Impia tortorum longos hic turba forofes
Sanguinis innocui, non satiata, aluit.
Sospite nunc patria, fracto nuru foneris antro,
Mars ubi dira fuit vita salusque patent.¹*

*(Paris'te Jakobenler Kulübü'nün yerine inşa edilen
bir çarşının kapılarına yazılmak için hazırlanan dörtlük)*

Hastaydım... Uzun süredir çektiğim işkenceler yüzünden ölümcül hastaydım. Nihayet beni çözüp oturmama izin verdiklerinde hiçbir şey hissetmiyordum canlı cenaze gibi. Ferman... ölüm fermanı... duyabildiğim son sözler oldu. Engizisyoncuların sesleri hayal meyal uğultuların içine kaynayıp gitti. Belki de duyduğum bu uğultuları bir değirmen çarkının sesine benzettiğimden o seslerle beraber tüm varlığımla ben de dönüyordum. Bu an çok kısa sürdü çünkü artık bir şey

1 “İşte masumların kanına duydukları nefretle beslenen huzur bulmaz caniler sürüsü; kurtuldu artık vatan, katillerin ini dağıtıldı; bir zamanlar zalim ölümün kol gezdiği bu yerlerden şimdi hayat ve sıhhat fıskırıyor.”

işitemiyordum. Görmemse bir süre daha devam etti ama ne tuhaf görüş! Gördüğüm, gördüğüm şey değildi. Kara cüppeli yargıçların dudaklarını gördüm, bu satırları yazdığım kâğıttan daha beyaz göründüler gözüme, üstelik tuhaf derecede inceydiler. Bu incelik mahkeme duvarı gibi yüz ifadelerinden, tavizsizliklerinden, insanların acılarını küçümsemelerinden ve müsamahasızlıktan besleniyordu. Kaderimi yazan fermanın kıvrılarak döküldüğünü gördüm o dudaklardan, ölüm sözcüğünü telaffuz edişlerini. Dudakların hareketleri ismimin hecelerine uygundu ama en ufak bir ses çıkmıyordu aralarından... sadece kıvrılışlar... tir tir titriyordum dehşetten. Korkudan aklımı kaybedecek bir hâldeyken duvarı kaplayan kapkara perdelerin belli belirsiz hafifçe dalgalandığını gördüm. Gözlerim, masanın üzerindeki, görünüşleri yüzünden iyi bir işaret olarak algıladığım, yedi uzun muma takıldı; kurtarıcı narin beyaz meleklerle benziyorlardı ama birdenbire ölümcül bir mide bulantısı eşliğinde alev başlı manasız hayallere dönüştüler, batarya teline dokunmuşum gibi tüm hücrelerime sirayet eden bir titreme aldı beni ve kendilerine bile faydalarının olmadığını anladım. Sonra mezarda huzura kavuşabileceğim fikri, ahenkli bir melodi gibi doğdu içime. Bu düşünce öylece sızmıştı zihnime tadına varmam, kıymetini idrak etmem zaman aldı. Mahiyetini kavradığım zaman beni rahatlattılar, işte o anda bir sihir gibi önümdeki yargıçların imgeleri yok oldu. Uzun mumlar hiçlikte kayboldu, alevleri söndü tamamen, zifiri karanlık doldurdu her yeri, algılarım cehennemin dibini boylayan ruhlar gibi varlıktan yokluğa geçti. Sağır sessizlik, ruhsuzluk ve karanlıktı geriye kalan kâinat.

Kendimden geçmişim yine de şuurumun hepten yok olduğunu söyleyemem ne kadarlık bir kısmı kalmıştı ne bilebilirim ne tarif edebilirim ama az da olsa aklım başımdaydı. Şuur mu? ... En derin uykuda mı? ... Hayır! Delilik halinde mi? ... Hayır! Baygınlıkta mı? ... Hayır! Ölümde mi? Hayır! Mezar-

da bile tamamen yok olmuyordu ki. Öyle olsaydı ölümsüzlük diye bir şey olmazdı zaten. En derin uykudan bile uyanırken rüyaların ağını yırtarız. Bir saniye sonra (o ağ öylesine pamuk ipliğine bağlıdır ki) ne gördüğümüzü hatırlamayız. Baygınlıktan ayılmanın iki aşaması vardır: İlki zihnin ve ruhun uyanması, diğeri cismimizin uyanmasıdır. İkinci aşamaya ulaştığımızda birincide hissettiğimiz şeyler aklımızda kalsaydı o zihni boşluktan bize geriye kalanları açık seçik hatırlayabilirdik. Peki boşluk dediğimiz şey nedir? Onun karanlığını mezarından nasıl ayırt edebiliriz? Birinci basamak dediğim yerdeki yaşadıklarımızı istediğimiz zaman hatırlayamasak da aradan çok zaman geçmiş bile olsa durduk yerde aklımıza gelip bizi şaşırtmıyorlar mı? Hayatında bir kere bile bayılmamış olan birisi yanan bir ateşte acayip bir sarayın imgesini ya da bedbaht görüntülerin havada uçtuğunu göremez, bir tanıdığının yüzüne benzetemez, bilmediği bir çiçeğin kokusunu alamaz, daha önce dikkatini çekmemiş bir melodinin tınısıyla beyninden vurulmuşa dönemez.

Hatırlamak için ciddi bir mücadele içindeyken ve ruhumun yuvarlandığı o hiçliğin parçalarını bir araya getirmeye çabalarken başardığımı düşündüğüm anlar oldu. Kesik kesik hatırladığım anların, daha sonra şuurum yerine gelince bir sayıklama haline ait yaşanmışlıktan başka bir şey olmadığını gördüm. Muhayyiledeki bu gölgeli hâl, ne olduğunu kestiremediğim beni daraltan, aşağı çeken uzayan hayali figürler yaratırdı... daha aşağı... en aşağı... bu düşüşün sonsuza kadar devam edeceği düşüncesi beni sersemletir bir dağ gibi otururdu üstüme. Kalbim durdu duracaktı, bu şeyler ne olduğunu tam anlayamadığım korkular salıyordu içime. Sonra her şeyin donduğu hissi. Beni bunaltan şeyler (zombi takımı) sonsuzluğu aşmışlar, sınırların ötesine geçmişler gibi bitkin, oldukları yere çakılıp kalırlardı. Sonrasında durgunluk ve cesaretsizlik sarardı beni ve tabii ki cinnet hâli... Zihni, yasak kılınmış şeylerle meşgul birinin cinneti.